

DAIRYMAN Stakeholder Conference

De melkveehouderij kan pas goed functioneren als elke belanghebbende partij voldoende op de hoogte is van de belangen, problemen, inspanningen en toekomstvisies van de anderen. Dat is niet vanzelfsprekend. Verschillen in taal en cultuur tussen overheden, zuivelindustrie, melkveehouders en wetenschappers zorgen voor misverstanden, maken samenwerking vaak lastig en vertragen daarmee de ontwikkeling. Die verschillen zijn de laatste decennia eerder groter dan kleiner geworden. Daarom organiseerde DAIRYMAN op 24 en 25 oktober in Gent een stakeholder conferentie met uit elk van de 10 DAIRYMAN-regio's een team van zo'n 10 stakeholders.

Belangrijke thema's waren de uniform vastgestelde 'facts and figures' van de deelnemende regio's over het functioneren van de regio als geheel, de melkveehouderij als sector en het melkveebedrijf. Ook vergeleken we de implementatie van Europese milieuriichtlijnen. Daarbij benoemden we per regio tevens de belangrijkste knelpunten met betrekking tot duurzaamheid, als vertrekpunt voor verdere bedrijfsontwikkeling. Michael Hamell (Directoraat Generaal Milieu) en Inge van Oost (Directoraat Generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling) verwoordden vervolgens de visie van de Europese Commissie, zodat we ook die in de ontwikkeling kunnen inpassen.

De belangrijke conclusie is dat een dergelijke conferentie voor alle partijen prettig is en verhelderend werkt. Voor een goede samenwerking moet men elkaar goed kennen en daarvoor is direct, persoonlijk contact nodig. Door de gestandaardiseerde vergelijking van de feiten

Stakeholders luisteren aandachtig naar Inge van Oost

van de betrokken regio's konden we misverstanden wegnemen en een gedeelde visie op de toekomst ontwikkelen. De presentaties en achtergronddocumenten zijn binnenkort voor iedereen beschikbaar via de DAIRYMAN-website.

De Europese Commissie ziet DAIRYMAN als een voorbeeld voor toekomstige projecten. Te vaak blijft kennis nu onbenut door een slechte com-

municatie binnen de keten. De ervaringen van ons project wil de Commissie graag gebruiken om dat te verbeteren.

Frans Aarts (coördinator DAIRYMAN)
Plant Research International

Voorsprong door Koeien & Kansen

Op de avond dat ik dit schrijf is een klein deel van de Europese melkveehouders zich als spuitgast aan het profileren in Brussel. Via actievoeren werd een boodschap bij het Europees Parlement onder de aandacht gebracht in de hoop dat 'zij' in Brussel dit omzetten in zinvolle voorstellen.

In dit centrum van de Europese Unie was ik vorige week ook samen met Jeanet Brandsma, Frans Aarts en Léon Šebek (alle betrokken bij Koeien & Kansen) om iets onder de aandacht te brengen bij de Europese Commissie: de KringloopWijzer. Ook hiervan hopen we dat 'ze' er wat mee doen. Aan u als lezer de eer om straks te beoordelen welke vorm van diplomatie het meeste heeft opgeleverd voor de melkveehouderij. Feit is wel dat de Brusselse ambtenaren onder de indruk waren van de pioniersgeest van de Nederlandse melkveehouders, van hun prestaties en van de eendrachtige samenwerking met overheid en onderzoek van Wageningen UR. Want ook in Brussel maakt men zich zorgen over de

afschaffing van het melkquotum. Niet vanwege het effect dat een grotere Europese melkplas heeft op de melkprijs, maar omdat meer melk ook meer mest betekent. En meer mest betekent meer nitraat, ammoniak, lachgas, fosfaat en methaan wat in het milieu terechtkomt. Koeien & Kansen laat juist zien hoe minder mest helemaal niet hoeft te leiden tot minder melk of minder melkgeld. Koeien & Kansen-boeren laten juist zien dat een grotere melkplas prima samengaat met een schoon milieu, zolang je als boer maar aanstuurt op minder emissies. En boeren die dát laten zien, daar hebben ze in Brussel wel gevoel voor merken wij.

Wiebren van Stralen
beleidsadviseur Mest & Milieu
Veehouderij LTO Nederland

Nieuw verschenen

Rapport 66: Klimaatneutrale melkveehouderij op proefbedrijf De Marke; Stappenplan om broeikasgasemissie te minimaliseren. Auteurs: L. Šebek², J. Verloop¹, G. Hilhorst², Z. van der Vegte².

Rapport 65: Gebruik van de dunne en dikke fractie van rundveemest getest op Koeien & Kansen-melkveebedrijven; Stikstofbenutting 2010 en 2011. Auteurs: Koos Verloop¹, Rob Geerts¹, Gerjan Hilhorst².

¹ Plant Research International, onderdeel van Wageningen UR
² Wageningen UR Livestock Research

Rapporten zijn gratis te downloaden van de website.

Toekomst

Onze oudste moet naar het vervolgonderwijs. Lastig, want we weten het nog niet. Wat is het beste voor hem? Hoopgevend is dat de nieuwe regering extra geld voor onderwijs uittrekt. Dus dat moet goed komen. Maar hoe zit het dan met de landbouw? Ons vakgebied.

Momenteel predikt Rutte II vrijwel alleen bezuinigingen. In de naam van het ministerie komt 'landbouw' al niet eens meer voor. Innovatie trouwens ook niet. Is dat een voorbode? En dat terwijl Nederland in het buitenland geroemd wordt om haar goede landbouw. We worden geroemd om onze kennis en kunde. Het buitenland wil erg graag Nederlandse kennis gebruiken. En ook de Nederlandse landbouw heeft de ambitie om te blijven floreren en niet te verdwijnen.

De contouren van nieuwe bezuinigingen worden zichtbaar. Minder geld via (Europese) subsidies, minder geld voor kennis & innovatie en opheffing van de product-schappen. Balen voor de sector. Kunnen we op deze manier onze kennisvoorsprong wel houden? Deze bezuinigingen komen toch over als bedreigingen. Maar tegenwoordig noemen we dit 'uitdagingen'. Dat is taal van bestuurders en managers. Maar uitdagingen passen ook bij Koeien & Kansen. Ondanks de bedreigingen, vinden we toch in de combinatie van onderzoek, praktijk en overheid vaak weer nieuwe kansen voor ontwikkeling. Tja, nu nog de schoolkeuze voor de oudste. Morgen toch eerst maar eens de 'scholenmarkt' bezoeken.

Michel de Haan, projectleider

Benchmark broeikasgassen

Wereldwijd is er veel aandacht voor broeikasgassen. DAIRYMAN heeft een tool ontwikkeld om op een uniforme wijze de uitstoot van broeikasgassen op bedrijfsniveau te berekenen, de GHG DAIRYMAN Calculator. De uitstootverschillen tussen bedrijven en regio's zijn groot, onder andere door verschillen in bedrijfsstructuur en –voering. Daaruit kunnen we tevens de denkrichtingen afleiden om de uitstoot van broeikasgassen te verlagen.

In DAIRYMAN willen we de uitstoot van broeikasgassen voor een melkveebedrijf op een uniforme wijze berekenen. De rekensystematiek van het IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control) (Tier 2) vormt daarom de basis van de GHG DAIRYMAN Calculator. Met deze tool is eerst de uitstoot van broeikasgassen van een doorsneebedrijf in de DAIRYMAN-regio's berekend (Nieuwsbrief 35) en nu ook die van alle 130 pilot farms (voorloperbedrijven), waaronder dus ook de 16 Koeien & Kansen-bedrijven.

Alleen melkvee

De pilot farms verschillen aanzienlijk in bedrijfsgrootte en -structuur. Bovendien zijn het niet allemaal 'gespecialiseerde melkveebedrijven'. Sommigen hebben naast melkvee bijvoorbeeld vleesvee, akkerbouw of varkens. Binnen DAIRYMAN hebben we ons beperkt tot de uitstoot van het melkveegedeelte (inclusief jongvee). Figuur 1 toont de gemiddelde uitstoot aan broeikasgassen, uitgedrukt in kg CO₂-equivalenten, op de pilot farms in tien DAIRYMAN regio's. Dit is de som van de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) en de naar CO₂ omgerekende uitstoot van methaan (CH₄

x 21) en lachgas (N₂O x 296). Globaal is 60% van de totale uitstoot afkomstig van methaan, 30% van lachgas en 10% van koolstofdioxide. Voor de vier donkergroengekleurde regio's in de figuur nemen de regionale deskundigen aan dat het grasland koolstofdioxide vastlegt. Hierdoor kan de berekende uitstoot van broeikasgassen wel tot 20% lager uitkomen. Zo'n 80% van de totale uitstoot gebeurt op het bedrijf en overige 20% komt van de productie en aanvoer (transport) van kunstmest en voedermiddelen. De meeste methaanuitstoot komt van vee en mest.

Voor een vergelijking maakt het nogal uit of we de uitstoot uitdrukken per ha, of per ton melk. Nederland scoort bijvoorbeeld erg goed per ton melk (1.100 kg CO₂-equivalenten), maar door de gemiddeld hoge veebezetting vrij slecht per ha. De verschillen tussen bedrijven en regio's zijn grotendeels te verklaren met de bedrijfsgrootte en -structuur. Deze bepalen tevens de denkrichting van de te nemen maatregelen om de uitstoot te verminderen.

Pens produceert methaan

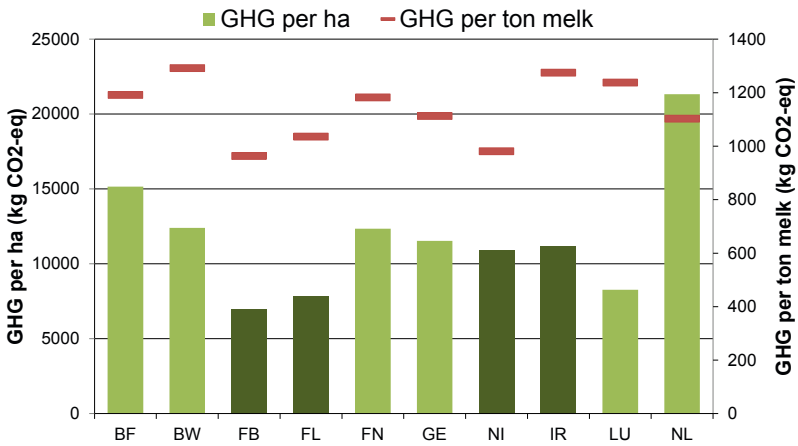
De meeste methaanuitstoot komt van het vee. Vooral structuurrijke rantsoenen leveren veel methaanproductie in de pens. Veel structuur betekent vaak minder energie. En minder energie resulteert overwegend in een lagere melkproductie per koe. Voor de Ierse bedrijven met zo'n 4.000-6.000 kg melk per koe is de methaanuitstoot daarom 30-35 kg CH₄ per ton melk. Terwijl die in de regio's met melkproducties rond de 8.000 kg per koe maar zo'n 20-25 kg per ton is. Overigens speelt ook de jongveebezetting een rol. Bedrijven met een lage jongveebezetting hebben een relatief lagere methaanuitstoot.

Bodem produceert lachgas

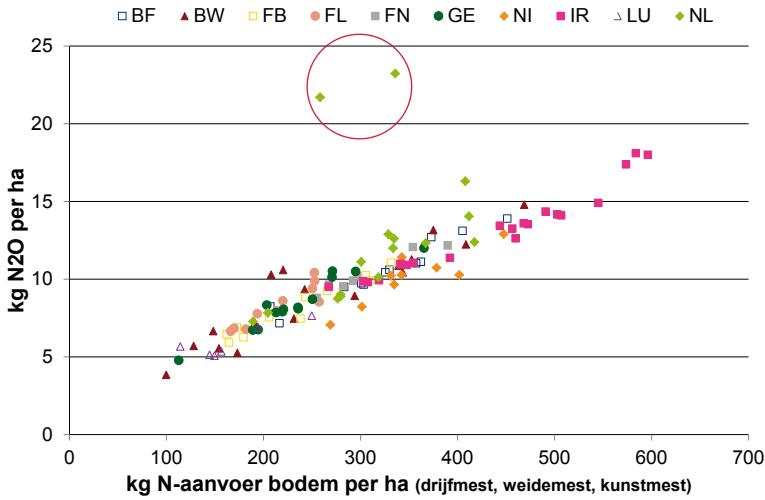
Lachgas komt vrij uit mestopslag en vooral uit de bodem. Er is een sterk verband tussen de totale lachgasuitstoot en de totale stikstofaanvoer met dierlijke mest en kunstmest naar de bodem (Figuur 2). Hoe hoger de aanvoer, hoe hoger de uitstoot. Twee bedrijven, aangeven door de rode cirkel, wijken daarbij behoorlijk af. Dit zijn namelijk de twee Nederlandse bedrijven op veengrond. Op veengrond wordt namelijk extra een 'achtergrondemissie' ingerekend uit de aanname dat er een maaiveldadaling is die gepaard gaat met uitstoot van lachgas en ook koolstofdioxide. Hoewel deze invloed groot is, kunnen de bedrijven zelf daar weinig aan doen. De invloed van wisselbouw op de lachgasuitstoot is moeilijk in te schatten maar wel sterk bepalend voor het resultaat. Wanneer de afname van organische stof in de bouwlandfase hoger is dan aangenomen, dan heeft dit een negatieve invloed op de uitstoot van lachgas.

De rekensystematiek

De invloed van landgebruik en veranderingen in de bodem op de uit-

Figuur 1 Uitstoot van broeikasgassen, uitgedrukt in kg CO₂-equivalenten per ha (linker as en groene kolom) en per ton melk (rechter as en rode balk), op het melkveegedeelte (inclusief jongvee) van de gemiddelde pilot farms in tien DAIRYMAN-regio's.

Figuur 2 Het verband tussen de totale uitstoot van lachgas, uitgedrukt in kg N₂O per ha, en de stikstofaanvoer naar de bodem met drijfmest, weidemest en kunstmest, uitgedrukt in kg per ha, op de pilot farms in tien DAIRYMAN-regio's.

Structuurrijk voer en jongvee verhogen de methaanemissie.

stoot van broeikasgassen vraagt nadere studie. Vooral ook als we de melkveehouderijsystemen binnen Europa willen vergelijken. De IPPC-berekeningen maken momenteel geen verschil in de benutting van meststoffen. IPPC veronderstelt namelijk een vaste emissie per eenheid meststof. In onze ogen is dit een manco, want daar werken we immers al jaren aan. Ook bij de berekende methaanuitstoot voor vee houdt IPPC nog te weinig rekening met het gebruik van verschillende voedermiddelen. Als we deze managementvariaties wel inrekenen, dan scoort Nederland ongetwijfeld beter. Maar dat wordt de volgende stap.

Legenda regio's

BF	(B) Vlaanderen
BW	(B) Wallonië
FB	(F) Bretagne
FL	(F) Pays de la Loire
FN	(F) Nord-Pas de Calais
GE	Duitsland
NI	Noord-Ierland
IR	Ierland
LU	Luxemburg
NL	Nederland

Jouke Oenema,
Plant Research International

Mestscheiding geeft mogelijk lagere emissie broeikasgassen

Op vijf Koeien & Kansen-bedrijven onderzoeken we mestscheiding als onderdeel van mineralenmanagement. Daarbij kijken we ook naar het effect op emissie van broeikasgassen. Het gaat hierbij om effecten op in het melkveebedrijf, maar ook effecten buiten de deur. Vooral die laatste hebben grote invloed.

Mestscheiding is een interessante manier om meer stikstof uit mest in gewassen te kunnen terugwinnen. Een hogere terugwinning betekent minder verliezen naar het milieu per kg gegeven stikstof in dierlijke mest, minder noodzaak om kunstmeststikstof te kopen en minder mestafvoer. Of, kort gezegd: besparen van kunstmest en mestafvoer zonder het lokale milieu te schaden.

Mestscheiding beïnvloedt de broeikasgasemissie op het eigen bedrijf tijdens het scheiden, bij de opslag van mestproducten en tijdens en na uitrijden. Maar het beïnvloedt ook de indirecte emissie buiten het bedrijf. Elke kg besparing op kunstmeststikstof levert ongeveer een besparing van de broeikasgasemissie op van 5,9 kg CO₂-equivalenten. Daarnaast levert ook verminderen van mestafvoer per vrachtwagen een besparing op. Met deze gegevens kunnen we

een eerste balans opmaken van de effecten binnen en buiten het bedrijf.

Groot effect kunstmeststikstof

De effecten van mestscheiding binnen en buiten het eigen bedrijf, werken allen in dezelfde richting: lagere emissie. Vervangen van kunstmeststikstof door stikstof in de dunne fractie en afvoeren van mest, voor zover nog nodig, als dikke fractie, verlaagt de emissie op de vijf bedrijven met 2 tot 10%. Bij deze aanpak daalt de mestafvoer gemiddeld met ruim 700 m³ per bedrijf. Dit bespaart uiteindelijk zo'n 3.900 kg kunstmeststikstof per bedrijf, ofwel ruim 80 kg per ha. Zo'n 36% van de totale emissieverlaging komt door minder emissie op het eigen bedrijf. Vooral het lagere kunstmestgebruik tikt sterk door. Dat komt doordat de lachgasemissie uit kunstmeststikstof na toediening op het land hoog is. Het lagere kunst-

Gemiddeld 700 m³ minder mestafvoer door mestscheiding.

meststikstofgebruik betekent ten opzichte van de totale bedrijfsemissie ook zo'n 58% minder emissie bij de productie. De bijdrage van een lagere mestafvoer blijft beperkt tot ca. 6%.

Hogere werking is voorwaarde

Bovenstaande resultaten gelden alleen als de stikstofwerking in de dunne fractie hoger is dan in drijfmest. Immers, alleen bij een hogere stikstofwerking in de dunne fractie is besparen op kunstmest en mestafvoer mogelijk. Die hogere stikstofwerking zien we nog maar beperkt terug in de resultaten van het onderzoek van de afgelopen jaren. Daarin zitten overigens nog niet de resultaten van de veldproeven in 2012. Dus, wordt vervolgd.

Koos Verloop,
Plant Research International

Wat leren we van Noord-Ierland?

Tweemaal per jaar komen we als DAIRYMAN bij elkaar in een van de deelnemende regio's. Afgelopen september was Noord-Ierland aan de beurt.

Wat opvalt is dat de melkveehouderij in deze regio zo verschilt van die in buurland Ierland. De Noord-Ierse melkveehouderij lijkt meer op de Nederlandse. Dit komt vooral door de groei van de melkproductie na het instellen van de melkquotering, in 1984. In Noord-Ierland groeide die met maar liefst 50%, omdat in andere delen van Groot-Brittannië het quotum niet werd volgemolken. Met 8.300 kg melk per ha is dat beduidend minder dan de 13.900 kg per ha in Nederland, maar duidelijk meer dan de 5.600 kg per ha in Ierland. Ook de melkproductie per koe is veel hoger dan in Ierland, wat vooral het gevolg is van veel meer krachtvoer. Om zijn gras te verwaarden is de melkproductie in Ierland

gebonden aan het groeiseizoen dat men zo lang mogelijk maakt. De Ieren beweiden 305 dagen per jaar, in Noord-Ierland is dat 196 dagen en in Nederland slechts 168 dagen. Door een voorjaarskalvende veestapel wordt in Ierland in de winter nauwelijks gemolken. In Noord-Ierland is de melkproductie, net als in Nederland, goed over het jaar verdeeld. Hierdoor kunnen de Noord-Ieren in de wintermaanden hun melk naar Ierland exporteren, om de fabrieken daar draaiende te houden, wat aardig uitbetaalt.

Frans Aarts (coördinator DAIRYMAN)
Plant Research International

De Noord-Ierse koeien weiden gemiddeld een maand langer dan de Nederlandse.

Reductie gasvormige emissies dichterbij dan je denkt

Binnen het thema 'Gasvormige emissies' hebben Koeien & Kansen-veehouders zich de afgelopen twee jaar sterk gemaakt om emissies van ammoniak (NH_3) en methaan (CH_4) verder te reduceren, zonder daarbij in te boeten op de reeds behaalde resultaten voor lachgas, nitraat en fosfaat. In een aantal voedingsworkshops hebben ze ervaringen uitgewisseld en nieuwe ideeën opgedaan. De kennis hieruit verschijnt binnenkort in rapportvorm. Meer bewustwording, meer gevoel en meer grip blijken belangrijk.

Bewustwording: van 28% naar 30% is lastiger

Een van de belangrijkste factoren voor de deelnemers in het traject is bewustwording. De afgelopen twee jaar is sterk gefocust op maatregelen die de emissies verder terugbrengen, en dat blijkt niet eenvoudig. Maar wat we vaak vergeten, is dat het nu over de laatste en moeilijkste stap gaat. De al in 2009 bereikte 28% broeikasgasreductie ten opzichte van het referentiejaar 1990 moet namelijk nog verder terug naar 30% reductie in 2013. En dat valt niet mee. Voor de brede praktijk is dit echter nog niet aan de orde. Die moet eerst nog de stap maken van ongeveer 15-20% naar 20-25% reductie. Die stap is goed te doen met de maatregelen die de Koeien & Kansen-veehouders in de afgelopen vijftien jaar al geïmplementeerd hebben om

Deelnemers en adviseurs in discussie tijdens voedingsworkshop.

gerelateerde milieudoelstellingen te halen. Denk daarbij aan maatregelen zoals het verbeteren van de mineralenkringlopen, het verlagen van het stikstofoverschot en het verbeteren van de voerefficiëntie.

Gevoel: ook steun van omgeving

Verder is ook het gevoel dat deelnemers bij dit thema hebben belangrijk. Gasvormige emissies staan momenteel nog ver van de gemiddelde veehouder af. Door meer aandacht

te schenken aan het onderwerp in de zuivelsector en in de mengvoerindustrie, komen gasvormige emissies in de dagelijkse praktijk meer op de agenda te staan en gaan ook veehouders het als een belangrijk onderwerp ervaren. Dit vergroot hun persoonlijk betrokkenheid; zeker wanneer ze daarbij beloond worden voor hun prestaties.

Grip: maatwerk eigen bedrijf

Ten slotte is het belangrijk voor een melkveehouder om meer grip te krijgen op de sturingsmogelijkheden en het effect van de ingezette maatregelen. Een standaardmaatregelenpakket voor ieder bedrijf is onmogelijk. De specifieke bedrijfsomstandigheden zoals grondsoort, gewasteeit, productie-intensiteit, etc. vragen om individueel maatwerk. Goed veemanagement is een

basisvoorwaarde. Daarnaast zijn er sturingsmogelijkheden in het voermanagement. De voerefficiëntie kan bijvoorbeeld functioneren als indicator. Een hogere voerefficiëntie gaat samen met een verlaging van de emissies per kg meetmelk. Het sturen op een verbetering van de voerefficiëntie leidt bovendien vanzelf tot aandacht voor de meeste maatregelen in de lijst die Koeien & Kansen heeft samengesteld voor de reductie van de gasvormige emissies.

Roselinde Goselink en Léon Šebek,
Wageningen UR Livestock Research

Impressie DAIRYMAN Stakeholder Conference

Jos de Kleijne, melkveehouder en DAIRYMAN-deelnemer

"Op uitnodiging van DAIRYMAN heb ik 24 en 25 oktober j.l. samen met collega-melkveehouder Peter Hoeks deelgenomen aan een tweedaagse internationale conferentie. De eerste dag hebben we vooral stilgestaan bij de vragen rond duurzaamheid in de regio en implementatie van milieuwetgeving vanuit de Europese Commissie. De tweede dag was iets meer praktisch. De eerste dag begon met presentaties over de verschillen en overeenkomsten in bedrijven en in regelgeving tussen de DAIRYMAN-regio's. Daarna luisterden we naar twee interessante sprekers, mevr. Inge van Oost, DG Agriculture and Rural Development en dhr. Michael Hamell, DG Environment. Hun inleidingen gaven ons een kijkje in het nieuwe Europese landbouwbeleid als het gaat over duurzaam, innovatief en milieu. Deze drie elementen

moeten in de toekomst zorgen dat er een productieve landbouw blijft die zorg draagt voor de omgeving waar die productie plaatsvindt. Na iedere presentatie gingen we in groepjes aan de slag met een bepaalde vraag, waarna de voorzitter van het groepje de uitslag voor de zaal presenteerde. Vervolgens kon iedereen via een stemkastje zijn voorkeur voor de antwoorden aangeven. Dat was zeer leerzaam. Maar ook de internationale contacten, mogelijk vanwege de gemengde samenstelling van de groepjes, was een toegevoegde waarde voor de deelnemers. Via de stemkastjes hebben we geprobeerd nog wat richting aan de beleidsmakers mee te geven. Hopelijk doen ze er in Brussel iets mee. De volgende ochtend begonnen we met vijf korte presentaties die elk inzoomden op een bepaald onderdeel

van DAIRYMAN. Zo gaf Joke Oenema een overzicht van de milieuprestaties van de verschillende regio's in DAIRYMAN. Zeer interessant, ook al omdat het goed weer gaf waar een regio sterk en zwak in is. Daar kunnen we van leren; om zo sterker de toekomst in te gaan als melkveehouderij. Vervolgens de bus in naar een rundveebedrijf in noord-Frankrijk vlakbij Lille. La ferme du Vinage is een multifunctioneel bedrijf met een kaasmakerij, commerciële groentetuin, boerderijwinkel en groepsexcursies. Na dit bedrijf bezochten we een Vlaams bedrijf, waar een jonge bedrijfsopvolger enthousiast bezig is om het melkveebedrijf naar zijn hand te zetten. Daarna weer de bus in, terug naar Gent. We hebben twee enerverende dagen achter de rug. Vooral zeer boeiend om dit mee te mogen maken."

Internationaal groepswerk...

De kosten moet je aanpakken!

In Spanga (Friesland) produceren de ruim 150 koeien van Richard de Wolff samen zo’n 1,2 mln. kg melk. Richard wil economisch gezien steeds bij de 25% best presterende bedrijven horen. “Dat is volgens mij de beste garantie voor het bestaansrecht van ons bedrijf”, aldus Richard. Omdat je als melkveehouder weinig invloed hebt op de opbrengsten, focust Richard vooral op de kosten.

Hoog eiwitgehalte levert hoge melkprijzen.

Dat deze focus zo z’n vruchten afwerpt, zien we aan de resultaten in tabel 1. Hier vergelijken we Richards bedrijf met een Spiegelgroep. Dit zijn bedrijven met een vergelijkbare omvang, intensiteit en grondsoort. Het saldo bij Richard ligt liefst 7 euro per 100 melk hoger dan dat van de spiegelgroep; zo’n 37 euro ten opzichte van 30 euro per 100 kg melk. Op bedrijfsniveau praat je dan al gauw over meer dan 80.000 euro!

Hoge melkopbrengst

Ondanks dat je volgens Richard betrekkelijk weinig invloed hebt op de opbrengsten, heeft Richard ruim 2 euro per 100 kg melk meer opbrengsten dan de Spiegelgroep. De melkopbrengst is met 42,65 euro per 100 kg melk hoog, wat vooral komt door zijn hoge gemiddelde eiwitgehalte in de melk van 3,63%. Verder is ook zijn omzet en aanwas 0,57 euro per 100 kg melk hoger dan dat van de Spiegelgroep. Alle geboren vaarskalveren worden aangehouden. Dat geeft Richard de ruimte om op tijd afscheid te nemen van koeien

Richard de Wolff

Bemoedigend tikje

“Om bij die 25% beste te blijven, wil ik meer aandacht aan het diermanagement gaan besteden. Ik geef koeien nogal gemakkelijk een denkbeeldige schop onder de kont. Dat is tot nu toe wel (financieel) duurzaam voor mij, maar natuurlijk niet duurzaam voor de koe. Ook de maatschappij, die toch indirect mijn melkprijs bepaalt, zal me daar op den duur op afrekenen. Een bemoedigend tikje op de schouder, met andere woorden meer zorg aan de koe besteden, kan straks financieel wel eens effectiever zijn dan die schop onder de kont.”

met problemen, zodat deze voor de slacht nog een goede prijs opleveren. Bovendien zijn de gezondheidskosten laag door deze strategie.

Lage voer- en dierkosten

Het hogere saldo van De Wolff komt vooral door de lagere toegerekende kosten. De totale voerkosten zijn met 5,15 euro per kg melk 3,37 euro lager dan de spiegelgroep. Dit is volgens Richard vooral het resultaat van zomerstalvoeren. Zo’n zeven maanden per jaar krijgen de koeien vers gras op stal. Dit resulteert in een hoge benutting van eiwit van eigen land en een hoge graslandopbrengst. Daarbij moeten we wel opmerken dat de lage voerkosten in 2011 ook deels het gevolg zijn van een forse toename van de ruwvoervoorraad. Een voorraadverandering is in het jaar van ruwvoertoeename namelijk een negatieve kostenpost – dus eigenlijk een opbrengstpost – en pas in het jaar van het daadwerkelijke gebruik een kostenpost.

De lage overige dierkosten bij De Wolff zijn vooral het resultaat van lage fokkerijkosten. Richard zet jaarlijks maar een beperkt aantal stieren in, waarvan hij dan veel rietjes tegelijk inkoopt met een aardige korting. Daarnaast is de melkcontrole beperkt tot eens per acht weken omdat deze frequentie Richard voldoende inzicht geeft.

Wanneer doe je het goed?

Volgens Richard kan het veemanagement op zijn bedrijf wel wat beter. Met zo’n 7.700 kg per koe behoren z’n koeien niet tot de top van Nederland en ook de gemiddelde tussenkalftijd is met 440 nogal wat hoger dan van wat we als ideaal zien. Maar je kunt het ook op een andere manier bekijken. Richards veestapel hoeft niet op de tenen te lopen en levert hem een prima saldo. Tja, wanneer doe je het dan niet goed? De goede economische prestaties van De Wolff beperken zich trouwens niet alleen tot het saldo. Ook zijn vaste kosten liggen zo’n 3 euro per 100 melk lager dan de Spiegelgroep.

Gerben Doornewaard,
LEI Wageningen UR

Tabel 1: Bedrijfs-economische resultaten 2011 van De Wolff in vergelijking met een Spiegelgroep. Bron: LEI, Bedrijven InformatieNet			
Bedrijfsopzet	De Wolff	Spiegelgroep	Verschil
Totaal geproduceerde melk (kg)	1.220.000	1.137.500	+ 82.500
Cultuurgrond (ha)	107	89	+ 18
Intensiteit (kg melk/ha)	11.400	13.000	- 1.600
Economisch resultaat (€/100 kg melk)			
Totaal opbrengsten (a)	46,63	44,55	+ 2,08
Waarvan melk	42,65	40,73	+ 1,92
Waarvan omzet en aanwas	3,49	2,92	+ 0,57
Waarvan overig	0,49	0,90	- 0,41
Totaal toegerekende kosten (b)	9,61	14,59	- 4,98
Waarvan voerkosten	5,15	8,52	- 3,37
Waarvan overige dierkosten	2,78	4,26	- 1,48
Waarvan gewaskosten	1,68	1,81	- 0,13
Saldo (= a – b)	37,02	29,96	+ 7,06

Zomerstalvoeding geeft hoge opbrengst en hoge benutting van eiwit van eigen land.

De Marke klimaatneutraal

V.l.n.r. (Stukje) sleufsilo voor opslag dikke fractie gescheiden digestaat, loods met hydrolysevat, de staande vergister met daarachter de silo voor de digestaat en voor de silo de mestscheider op een plateau.

In een aantal artikelen heeft u kunnen lezen dat de Koeien & Kansen-veeouders hard werken aan het terugdringen van gasvormige emissies, waaronder broeikasgassen. KTC De Marke gaat nog een stap verder. De Marke wil een klimaatneutraal melkveebedrijf worden door een maximale reductie van de broeikasgasemissie en compensatie van de overgebleven onvermijdelijke emissies door productie van groene energie. In dat kader is onlangs een nieuwe bioraffinage-installatie voor rundermest in bedrijf genomen. Met behulp van een hydrolysetank verkleint deze nieuwe installatie eerst de organische stof in de mest, waarna deze in een vervolgstap wordt vergist. Dit verbe-

terde proces zorgt voor een hogere biogasproductie, met vermoedelijk zuiverder methaangas, en een betere ontsluiting van de beschikbare mineralen in de mest. Dat laatste past eveneens bij het streven van KTC De Marke om de mineralen uit mest zo goed mogelijk te benutten. Daarnaast is de verwachting dat ook de methaangasemissie (broeikasgas) hiermee afneemt. Door een gezamenlijke investering van het Interreg IVb-project DAIRYMAN en Fermtech Systems BV kan De Marke nu onderzoek doen naar het functioneren van deze installatie in de praktijk.

Koos Verloop,
Plant Research International

Colofon

Auteurs: allen werkzaam bij Wageningen UR (University & Research centre) tenzij anders vermeld.

Redactie: Eddy Teenstra
Vormgeving: Herma Daus
Wageningen UR, Communication Services
Fotografie: Wageningen UR en Fotobureau Tiernego, Lelystad

Druk: 227 Kampen

Secretariaat Koeien & Kansen
Postbus 65
8200 AB Lelystad
tel. 0320-293302 / 238238
fax. 0320 - 238022
info@koeienenkansen.nl

www.koeienenkansen.nl
www.interregdairyman.eu

De nieuwsbrief is gratis aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding.